

11. Про судоустрій України та статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI // ВВР. – 2010. – № 41-42, 43, 44-45. – Ст. 529.
12. Семеренко М.М., Лопатюк Т.В., Пінчук А.В. Система автоматизації документообігу // Науковий потенціал. – 2012. – № 3. – С. 56-62.
13. Деклу К. Аналіз та оцінка системи документообігу від 24.03.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/UROL_Assesment_of_General_Courts_CMS_Mar_2011_Final_UKR.pdf.
14. Цуркан М.І. Автоматизована загроза // Закон і Бізнес: газета. – 2010. – № 5 (940).
15. Аналіз стану обліково-статистичної роботи в державній судовій адміністрації та загальних судах у 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/56789511/.
16. Гадецька З.М. Проблеми та перспективи інформатизації судів // Materiały VI międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Europejska nauka XXI wiek – 2010. – № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>.

Надійшла до редакції 29.02.2012

О.М. Черевач

здобувач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.7

СУДОВІ ПОСТАНОВИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ЩОДО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Проаналізовано судові постанови, пов'язані з інформацією щодо насильства в сім'ї; розглянуто види адміністративного стягнення за вчинення правопорушень за ст.173-2 КУпАП України та окреслено проблемні питання щодо попередження та протидії насильству в сім'ї.

Ключові слова: насильство в сім'ї, судові постанови, неповнолітні, класифікація видів насильства, особа потерпілого, адміністративна відповідальність.

Анализируются судебные постановления, связанные с информацией про насилие в семье; рассматриваются виды административного взыскания за совершение правонарушений по ст. 173-2 КУоАП Украины, освещаются проблемные вопросы в сфере предупреждения и противодействия насилию в семье.

Ключевые слова: насилие в семье, судебные постановления, несовершеннолетние, классификация видов насилия, личность пострадавшего, административная ответственность.

In article the judicial decisions connected with the information concerning violence in a family are analyzed; official penalty kinds

for fulfilment of offences for item 173-2 administrative law of Ukraine are considered and problem questions, concerning the prevention and counteraction are specified violence in a family.

Keywords: *violence in a family, judicial decisions, minor, classification of kinds of violence, the person of the victim, administrative responsibility.*

Постановка проблеми. Історично ставлення суспільства та держави до жорстокості в родині мінялося. Раніше деякі з видів побутового насильства були фактично узаконені. Держава, сповідаючи формальний принцип невторчання в сімейні справи, наділяла чоловіка широкими владними повноваженнями стосовно інших членів родини. Насильство в родині стало соціальною проблемою й одержало негативну оцінку з боку суспільства відносно недавно. В Америці і Європі це відбулося в 70-ті роки ХХ ст., коли ідеї рівноправності чоловіків і жінок у шлюбі та на роботі одержали широке визнання. У 80-ті роки зростає суспільна поінформованість про сімейну жорстокість, подружнє насильство визнається неприпустимим. У Радянському Союзі насильство в родині було «закритим» питанням. Ним займалися тільки кримінологи й інші фахівці при вивченні злочинів, вчинених у сімейно-побутовій сфері. Як правило, вивчення насильства в родині зводилося тільки до розгляду фізичного насильства відповідно до статей Кримінального кодексу [7]. Про багатогранність цього соціального явища, що виявляється в різних формах, лише згадувалося в контексті взаємозв'язку з фізичним насильством. Привселюдно про насильство в сім'ї заговорили зовсім недавно. У 90-ті роки в пресі з'явилися перші публікації, присвячені цій проблемі. Почали створюватися телефони довіри, кризові центри, притулки для потерпілих від домашнього насильства тощо. Таким чином, широка громадськість довідалася, що приблизно 30-40 % усіх тяжких насильницьких злочинів вчиняється в сім'ї (особи, що загинули та одержали тілесні ушкодження на ґрунті сімейно-побутових конфліктів, займають перше місце серед різних категорій потерпілих від насильницьких злочинів). При цьому жінки і діти складають 70 % всіх жертв тяжких насильницьких зазіхань, вчинених у сім'ї; збільшилися масштаби злочинів з метою звільнення від хворих і немічних членів родини, а також з метою заволодіння правами останніх на майно.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питанню насильства в сім'ї присвячені праці багатьох науковців: О.Ф. Андрійко, М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, І.П. Голосніченка, В.В. Зуй, Р.А. Калюжного, В.К. Колпакова, Т.О. Коломоець, А.Т. Комзюка, Я.Ю. Кондратьєва, В.М. Корнієнка, Д.Г. Заброта, Є.В. Курінного, Р.В. Миронюка, В.О. Морозової, О.П. Рябченко, О.Ф. Скакун, А.А. Стародубцева, О.І. Остапенка,

В.П. Петкова, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупи, Х.П. Ярмакі та ін. Безпосередньо ж питання запобігання насильству у сім'ї досліджувалися В.Є. Бондарем, П.О. Власовим, М.І. Дмитренком, Г.Є. Запорожцевою, Л.В. Крижною, М.В Тропіним та ін.

Метою нашої статті є аналіз судових постанов у справах щодо насильства в сім'ї та визначення практичного значення одержаних результатів у попередженні та припиненні насильства в сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Насильство в сім'ї – явище не специфічно українське, а універсальне. У різних формах і проявах воно існує в усіх без винятку країнах, незалежно від їх суспільного і державного устрою. Сьогодні проблема насильства в сім'ї в його різних формах набула в Україні такі масштаби та глибину, які загрожують безпеці суспільства й особистості. Сім'я перестає бути гарантом для старих, жінок і дітей, вона перетворюється в небезпечну зону злочинів проти особистості [5]. Ніхто не застрахований від можливості виникнення насильства в сім'ї. Жертвою сімейного насильства можуть бути і жінки, і чоловіки, і багаті, і бідні, і соціально захищені, і незахищені, політично впливові – і ті, хто не має жодної політичної влади. Жінки, діти і літні люди в Україні страждають від насильства з боку своїх партнерів і батьків значно більше, ніж можна уявити. Стереотипи, які існують в українському суспільстві, а також слабка захищеність жертв на законодавчому рівні перетворюють сьогодні це явище на епідемію, що потребує всебічного аналізу та вивчення і розробки рекомендацій [6].

Для проведення наукового дослідження був обраний традиційний метод аналізу документів як найбільш оптимальний засіб збору інформації.

Усього було проаналізовано 1000 судових постанов стосовно насильства в сім'ї за 2009–2011 рр. (тобто три останні роки). Погрішність вибірки не перевищує $\pm 0,5\%$.

Так, за результатами дослідження маємо такі факти: серед органів, що надсилають матеріали до суду, лідирують районні та міські органи внутрішніх справ – 90,4 % усіх справ надходить саме від них. У 9,2 % постанов не було зазначено, хто саме надіслав матеріали. У зовсім незначній кількості постанов (0,3 %) зазначається, що матеріали надійшли з районного суду чи є протестом прокурора, тобто ці справи були розглянуті повторно у якості поданої апеляції. Нарешті, ще 0,1 % постанов – це адміністративний позов правопорушника до райвідділу.

Що стосується норм законодавства, якими передбачена відповідальність за вчинене правопорушення, то тут всі без винятку судові постанови (100,0 %) мали відношення до ст. 173-2 КУпАП України [2] (вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або не проходження корекційної програми), що і виступило безпосереднім об'єктом правопорушення. Відповідно, родовим об'єктом правопору-

шення є адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку (також 100,0 %). Тут доцільно звернути увагу на той факт, що в деяких постановвах (4,8 %) зустрічалося формулювання «у порушенні кримінальної справи відмовлено за відсутністю складу злочину, передбаченого ст.ст. 129, 296 КК України».

Формою судового рішення у більшості справ були постанови – цей показник складає 99,4 %; у 0,6% справ формою судового рішення стали додаткові постанови.

Аналіз об'єктивної сторони правопорушення дозволяє стверджувати, що в усіх постановвах, що підлягали аналізу, йшлося про три основних види насильства – психологічне, фізичне, економічне; жодної згадки про сексуальне насильство не було зафіксовано. Таким чином, отримані відомості мають такий розподіл (загальна кількість перевищує 100,0 %, оскільки не в усіх справах йшлося тільки про один вид насильства).

Насильство в сім'ї за місцем вчинення можна систематизувати таким чином: переважна кількість подібних правопорушень, як правило, відбувається дома, тобто за місцем проживання – 91,2 %; у 1,1 % постановов фігурують інші місця (по 0,1 %) – магазин, вулиця, кафе, під'їзд житлового будинку, подвір'я тощо; у 7,7 % випадків не було зазначено, де саме сталося правопорушення.

Залежно від суб'єкта проступку можна зазначити, що усі 100,0 % випадків мають особистий характер. Суб'єктом адміністративного правопорушення також у 100,0 % постановов виступає фізична особа.

Щодо вікового розподілу, то у 95,0 % постановов зафіксовано, що правопорушник є повнолітньою особою; у 3,5 % випадків правопорушення вчинив неповнолітній; у 1,5 % постановов такої інформації не зазначено.

Статевий критерій дає змогу стверджувати, що 83,9 % правопорушників – чоловіки, а 7,4% – жінки; у 8,7% постановов не було вказано відомостей щодо цього аспекту.

Інформація стосовно громадянства суб'єктів правопорушення також не привнесе цікавих даних: у 84,2 % випадків правопорушниками є громадяни України; 0,5 % складають громадяни Російської Федерації; 0,3 % – громадяни республіки Білорусь; по 0,1 % – громадяни Казахстану, Молдови; 14,8 % – не було вказано.

Розподіл даних за місцем роботи виглядає так: 73,7 % правопорушників на працюють; 6,9 % – працівники приватного сектору; 4,5 % – працівники державного сектору; 14,9 % – не вказано.

Професійні характеристики правопорушників розподілилися таким чином: 70,1 % – непрацюючі особи; 15,8 % – не вказано; 4,2 % – пенсіонери; 0,3 % – мають інвалідність; 1,3 % – приватні підприємці; 0,4 % – люди з високим рівнем освіти, тобто бухгалтера, лікарі, агро-

номи тощо; 7,8 % – люди з низьким рівнем освіти, представники робітничих спеціальностей – слюсарі, водії, робітники, різноробочі, токарі, працівники складу, тваринники, майстри колії, пастухи, сантехніки, оглядачі вагонів, прохідники на шахті, монтери, охоронці, двірники, вантажники, будівельники, сторожи, трактористи, працюють по найму чи взагалі сезонні робітники, садівники тощо.

Більшість судових справ стосовно ст. 173-2 КУпАП було розглянуто у Херсонській області – це п'ята частина від усіх постанов, що підлягали аналізу (20,5 %), далі йдуть з досить великим відривом Одеська область – 8,3 % і Харківська область – 7,0 %, четверте місце посіла Дніпропетровська область – 5,9 %, а п'яте – Кіровоградська область – 5,6 %. Показники інших регіонів варіюються у межах від 5,3 % до 1,1 %. Зазначимо, що найменшу кількість постанов було проаналізовано у прив'язці до Луганської, Волинської та Черкаської областей – відповідно 1,1 % та по 1,5 %.

Справи вказаної тематики, як правило, розглядаються переважно судом першої інстанції – про це свідчить показник у 98,9 %; частка справ, що приходиться на розгляд судів другої (апеляційної) інстанції, досить мала.

Найчастіше розгляд справи ініціюють правоохоронні органи, а саме районні та міські органи внутрішніх справ. Як свідчать отримані дані, 90,4 % від усіх справ було направлено виключно ними.

При вирішенні справи судом насамперед розглядаються матеріали – на це вказано у 91,2 % випадків.

Як уже згадувалося, безпосереднім об'єктом правопорушення є вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми – 100,0 %; така ж саме кількість справ належить і до родового об'єкта правопорушення – правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку. Отже, усі без винятку постанови стосуються ст. 173-2 КУпАП України. Детальний розподіл зафіксував такі відмінності: 83,6 % постанов мали відношення до ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, а 16,4 % – до ч. 2 ст. 173-2 КУпАП. Слід зазначити, що у 4,8 % справ йшлося про те, що було відмовлено у порушенні кримінальної справи за відсутністю складу злочину, передбаченого ст.ст. 129, 296 КК України – це справедливо стосовно справ, де фігурує фізичне насильство у сім'ї з нанесенням побоїв.

Формою судового рішення у переважній кількості справ були постанови – 99,4 %. Лише 0,4 % випадків зафіксували наявність додаткових постанов. Як правило, це стосується справ, які було оскаржено і розглянуто апеляційним судом.

Аналіз категоріальних одиниць з точки зору насильницьких дій, дозволяє стверджувати, що навіть більше, ніж кожен другий факт насильства у сім'ї – 60,2 % – супроводжується нецензурною чи брута-

льною лайкою (те чи інше формулювання залежить від того, як про це було вказано в протоколі працівниками міліції, які виїжджали до місця вчинення правопорушення). Другим елементом насильства виступає сварка – про це також свідчить більше половини випадків (59,7 %). На третьому місці даного «рейтингу» знаходяться погрози фізичною розправою – чверть постанов вказують на цей факт (25,6 %). Також досить часто фігурують такі елементи насильницьких дій, як позбавлення житла, образи, бійка тощо. Зазначимо, що більшість з перелічених категоріальних одиниць має безпосереднє відношення до психологічного насильства; щодо насильства фізичного, то сума усіх його маркерів (наприклад, завдання фізичного болю, застосування фізичної сили тощо) складає приблизно 13 %. Безпосередньо щодо дітей застосовувалися такі насильницькі дії, як бійка, нецензурна лайка, образи, сварка, позбавлення повноцінного харчування, чистого одягу та приміщення.

Якщо оперувати відомою класифікацією видів насильницьких дій (стосовно характеру насильницьких дій), то згадувалися три види з чотирьох головних: психологічне насильство – на першому місці (96,5 % справ свідчать по це), далі йдуть фізичне насильство – 13,3 % і економічне насильство – 0,9 %. Жодного випадку, коли йшлося б про сексуальне насильство, зафіксовано не було.

Стосовно часу та місця вчинення правопорушення встановлено, що більшість випадків насильства у сім'ї відбувалися у вечірній/нічний часи – 38,6 %, але досить часто (різниця у відсотковому показнику зовсім незначна) конфлікти такого роду відбувалися і у денний час – 35,5 %. Це, скоріше за все, зумовлене тим, що переважна кількість агресорів – непрацююча категорія громадян. Місце вчинення правопорушення – це, як правило, місце проживання; на це вказують 91,2 % постанов.

Запитання про статус дітей у контексті насильства у сім'ї виявив такі факти: дитина як об'єкт правопорушення виступає у 5,4 % постанов, як свідок – у 2,6 %, як суб'єкт – у 3,5 %. Зазначимо, що одночасно дитина може поєднувати два статуси, наприклад, бути і об'єктом, і свідком правопорушення, особливо якщо це відбувається, коли чоловік та батько агресивно настроєний проти дружини та дітей.

Відомостей про минулу протиправну поведінку правопорушників було небагато – 87,3 % правопорушників раніше до відповідальності не притягувалися. Приблизно у 6,8 % (сумарна кількість) випадків правопорушників протягом року було притягнуто до адміністративної відповідальності за аналогічне правопорушення, іноді до ст. 173-2 КУпАП додається ще ст. 178 КУпАП та ст. 185 КУпАП.

Аналіз статусних характеристик потерпілої особи, тобто об'єктів правопорушення, виявив, що на першому місці серед постраждалих

осіб – дружина агресора (32,1 %), на другому – матір правопорушника (21,6 %), на третьому – співмешканка (14,2 %), на четвертому – дитина (9,6 %). Якщо сумувати категорії «дружина» та «співмешканка» і «дитина, діти» та «онук, онука, онуки», то виявляється, що категорія постраждалих жінок (як у офіційному, так і у неофіційному статусі) зростає до 46,3 %, а дітей – до 10,5 % відповідно, тобто кожен другий постраждалий – дружина, а кожен десятий – дитина. Насильство стосовно літніх людей також набуло великих масштабів. Зазначимо, що існує так зване структурне насильство, яке легітимно представлено в культурі, соціальних символах і ритуалах. Наприклад, «педагогічне» насильство над дітьми, «домостроївська» поведінка із жінками або «спартанське» ставлення до людей похилого віку та інвалідів у ті чи інші часи було зареєстровано законом або підтримувалося суспільною мораллю. Інакше кажучи, ті чи інші форми насильства можуть порізному сприйматися населенням, навіть як «справедлива справа». Виділяють три типи сімейної жорстокості: з боку батьків стосовно дітей, з боку одного з подружжя щодо іншого; з боку дітей та онуків щодо старих родичів. Саме ці три категорії найчастіше і зустрічаються в документах, які було проаналізовано, тобто найчастіше об'єктом насильницьких дій з боку членів сім'ї виступають жінки, діти, особи похилого віку та інваліди.

Провину правопорушника було доведено у 93,5 % випадків; з різних причин доведено її не було у 5,4 % випадків.

Серед обставин, які обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, домінує вчинення правопорушення у стані алкогольного сп'яніння – 46,2 % справ свідчать про такий факт (алкоголь посилює агресивність, стирає індивідуальність і розгальмовує, знижуючи рівень осудності особи і здатність людини усвідомлювати наслідки скоєних дій). Ще одна категорія обтяжуючих обставин – це повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; таких справ виявилось 6,9 %.

У 82,5% випадків судом було зазначено, що постанова може бути оскаржена протягом десяти днів, лише у 2,7 % випадків постанова оскарженню не підлягала.

Щодо адміністративного стягнення за вчинене правопорушення, то тут лідирує показник «штрафні санкції» – 71,9 % справ свідчать про це. У 14,9 % випадків у якості адміністративного стягнення було вказано на адміністративний арешт. Такі види стягнення, як усне зауваження, виправні роботи, попередження (застереження) зустрічалися досить рідко. Суми штрафних санкцій варіюються приблизно на рівні 51–100 гривень (найчастіше це 51 грн. чи 85 грн.) – 66,1 % від усіх справ; кількість справ, де сума штрафу складає 50 гривень і мен-

ше, – 2,3 %, а справ, де сума штрафу складає 101 гривню й більше – 3,6 %. Що стосується строків адміністративного арешту, то частіше за все вони складають 5 діб – 5,9 %, від 1 до 4 діб – 3,8 %, від 6 до 15 діб – 5,2 %.

У деяких постановках було вказано на підстави закриття провадження у адміністративній справі. Найчастіше такими підставами стають невстановлення складу правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 173-2 КУпАП чи ч. 2 ст. 173-2 КУпАП – 2,6 %. Іноді також зустрічаються такі формулювання, як «провадження закрито у зв'язку із закінченням строку накладання адмінстягнення», «провадження закрито у зв'язку із закінченням на момент розгляду справи строків, передбачених ст. 38 КУпАП», «адмінсправу закрито за спливом строку давності накладення адмінстягнення». Також незначну кількість справ вважають малозначними. Деякі зі справ повертають до РВ для дооформлення.

Висновки. Таким чином, кількість зареєстрованих випадків вчинення насильства в сім'ї суттєво збільшилася, оскільки даному запиту було приділено підвищену увагу як з боку міжнародних організацій, так і державних органів влади. Як свідчить статистика МВС, що підтверджується висновками нашого дослідження, чоловіки становлять 94 % осіб, які перебувають на обліку за вчинення насильства в сім'ї. Лише 6 % насильницьких дій вчиняють жінки. В Україні на даний момент з боку МВС найчастіше ідентифікується фізичне насильство, хоча більшість осіб, поставлених на профілактичний облік ОВС, також здійснювали психологічне насильство в сім'ї – більше того, психологічне насильство присутнє практично у всіх випадках насильства в сім'ї (очевидно, що здебільшого насильство має інтегративний характер, тобто будь-який вид насильства завжди своєю складовою частиною має психологічне (емоційне) насильство). Від 30 % до 60 % осіб, які вчиняють насильство стосовно своїх партнерів, схильні до проявів жорстокості щодо дітей у сім'ї.

Не можна не визнати, що сьогодні повної статистики (що відображає реальність) про масштаби і частоту випадків насильства в сім'ї не існує з цілком зрозумілих причин: закритість сім'ї як системи (небажання розголошувати ганебну інформацію); взаємозалежність жертв і агресорів, відсутність доступу в сім'ю для соціальних працівників; недостатність інформації з медичних установ та правоохоронних органів, що не дозволяє робити висновки про розміри цього явища. Реєстрація випадків насильства ускладнюється ще й тим, що буває неможливо віднести деякі акти насильства до кримінальних діянь. Водночас існують чинники, що перешкоджають зверненню реальних чи потенційних жертв в міліцію – це обґрунтовані побоювання жертв, що злочинець не буде арештований, недовіра до правової системи, боязнь процесу розслідування,

небажання афішувати свою таємницю тощо.

В останні кілька десятиліть насильство в сім'ї усвідомлюється як серйозна і масштабна проблема, яка породжує безліч інших соціальних та індивідуальних проблем. Сім'ї, в яких відносини будуються на насильстві, входять до групи ризику. Особливо шкідливим це явище виступає стосовно дітей, хоча можна зі впевненістю стверджувати, що насильство над дітьми існувало завжди. Слід також розуміти, що травмування дитини може відбуватися і в ході побиття одного з батьків (члена сім'ї) іншим членом сім'ї [6]. Діти, які зазнали насилля в сім'ї, які вирости в настільки неблагополучній обстановці, самі піддають насильству своїх близьких і схильні проявляти насильство щодо власних дітей. За статистикою, 95 % людей, що знаходяться в колоніях, в дитинстві відчували насильство або були його свідками. До того ж одним із довгострокових наслідків насильства для потерпілого є невміння вибудовувати як міжособистісні, так і робочі відносини.

У результаті проведеного аналізу ми емпірично отримали деякі характеристики сімейного насильства. Якісний і кількісний аналіз даних згідно із зареєстрованими випадками сімейного насильства демонструє таке:

- насильницькі дії частіше відбуваються щодо жінок і дітей;
- психологічне і фізичне насильство є найбільш поширеними;
- насильниками найчастіше виступають родичі, а не чужі люди;
- насильство – це явище, яке повторюється;
- потерпілі та родичі не йдуть в міліцію, а шукають підтримку у друзів або в спеціальних установах;
- частота фактів насильства не пов'язана з етнічною приналежністю;
- рівень освіти не корелює з частотою насильства;
- питома вага душевнохворих – 10–15 %, психологічні розлади (депресії тощо) складають 60 %;
- насильство частіше існує в сім'ях, де шлюб зберігається заради дітей;
- сімейне насильство носить циклічний характер.

Сьогодні, незважаючи на те, що Україна ратифікувала всі базові міжнародні конвенції з захисту прав людини, які стосуються прав жінок і захисту прав дітей, а на національному рівні прийнято низку законодавчих актів, які містять положення з протидії домашньому насильству, захисту прав жінок та утвердження гендерної рівності, проблема, як і раніше, не втрачає своєї актуальності. Експерти також зазначають недосконалість законодавства (як кримінального, так і адміністративного), недостатню ефективність засобів реагування з боку міліції, а також складну процедуру документування випадків насильства в сім'ї, яка заважає ефективному функціонуванню системи попере-

дження та боротьби з насильством в сім'ї [8]. До цього слід додати ще й серйозні упущення в практиці застосування законодавства. Тому конкретні зусилля мають бути спрямовані в тому числі на встановлення справжніх масштабів поширення цього явища і на поліпшення діяльності правоохоронних органів. Правоохоронні органи практично усунулися від роботи в сім'ї і не вживають заходів, спрямованих на вирішення кризової ситуації в родині. Вони займаються тільки тими фактами, які мають явну кримінально-правову перспективу – вбивствами і нанесенням тяжкої шкоди здоров'ю, при цьому не враховуються побої, катування і майже завжди образи, сексуальні домагання й інші види насильства, які вважають «особистою» справою членів сім'ї. По суті, кожен конкретний факт насильства – самостійна проблема, що має специфічні риси. Причини, умови, форми прояву насильства, наслідки насильницьких дій залежно від об'єкта будуть мати свої особливості, які необхідно враховувати при розробці профілактичних заходів і при втручанні в сім'ю з метою запобігання насильству.

Бібліографічні посилання

1. Конституція України // ВВР. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
3. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України // ВВР. – 2002. – № 10. – Ст. 70.
4. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // ВВР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
5. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: Підручник / Під заг. ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. – К., 2005.
6. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть Общая: Учеб. / Под ред. А.П. Коренева. – 3-е изд. – М., 2006.
7. Власов П.О., Запорожцев А.В. Понятие фактических данных и обстоятельств дела, устанавливаемых в процессе правоприменительной деятельности // Проблемы совершенствования советского законодательства: Труды ВНИИСЗ. – М., 1977. – № 9. – С. 221.
8. Коваль Л.В. Адміністративне право: Курс лекцій для студентів юридичних вузів та факультетів. – 3-є вид. – К., 2008.

Надійшла до редакції 26.01.2012